

našu pažnju”, a kao što savjetuje profesor Ahmed Hatunić: ”Nadamo se da je prijevod ovoga djela samo jedan u nizu iz bogatog opusa velikog alima koji ćemo imati priliku čitati na bosanskom jeziku”. Pohvale pripadaju i prevodiocima, mladim profesorima arapskoga jezika Adisi Softić i Salemu Dedoviću, koji su prijevodom ovoga djela na bosanski jezik na najbolji način okrunili svoj studijski boravak u Egiptu.

Zehra ALISPAHIĆ

ISLAM KAO IZAZOV

Mirnes Kovač (ured.): *Islam kao globalni izazov*, Zenica, Islamska pedagoška akademija, 2004., 215 str.

Islam kao globalni izazov odlična je kolekcija tekstova o islamu i muslimanima u vihoru najkrvavijeg od svih stoljeća i u vrtlogu početka jednog novog koje ne obećava da bude mnogo bolje. (Ako ništa i ovo kao i pršlo stoljeće počelo je terorističkim aktom). Nakon uvoda, ovu zbirku otvara odličan odlomak iz najnovije knjige uglednog antropologa Akbara Ahmeda *Islam pod opsadom* koju također prikazujemo u ovom broju. Slijedeći je sedam decenija star tekst engleskog muslimana M. M. Pickthalla o toleranciji u islamu kome vrijeme nije mnogo umanjilo njegovu aktuelnost. On nas podsjeća na neke divne epizode suživota koje su muslimani u svojoj historiji ostvarili sa drugima.

U vrlo jezgrovitom i informativnom članku o prodoru Zapada na Istok i reakcijama muslimana, Edward Mortimer sa nevjerovatnom lakoćom sumira historiju susretanja i sukobljavanja Islama i Zapada, ako dopustimo upotrebu tih pojmova. Vjerovatno je to jedan od najpreglednijih i najčitljivijih pregleda takve vrste na našem jeziku i sigurno će pomoći studentima historije da shvate korijene savremenih tenzija između ova dva svijeta. Slijedi blok od pet autorskih tekstova Mirnesa Kovača, mladog ali vrlo energičnog i jako dobro informiranog autora iz Zenice.

Kovač je svaki svoj tekst protkao najnovijim i najrelevantnijim podacima iz renomiranih svjetskih publikacija.

Posebno mjesto u ovom bloku pripada izvanredno napisanom eseju «Duh Auschwitz nad Svetom zemljom», koji snažno progovara protiv zločina jevrejske države nad autohtonim narodom Palestine. Žrtve Auschwitz i njihova djeca sami su uspostavili koncentracione logore za jedan drugi narod koji im nikad ništa našao nije učinio. Palestina je i tema jednog Gannušijevog priloga u ovoj zbirci u kojem on govori o Palestini kao simbolu jednog šireg globalnog sukoba ideja humanizma i antihumanizma u njegovim različitim vidovima. S obzirom da Palestina simbolizira tu borbu dobra i zla i da zlo u ovoj borbi 80% svojih sredstava dobiva izvana, svako je od nas pozvan da da svoj doprinos u toj borbi na strani dobra.

U svom drugom, i u ovoj zbirci vjerovatno najboljem članku, Gannuši se kritički osvrće na iskustvo i praksu islamskih pokreta i konstatira pet zamjerki na taj rad. Prva se odnosi na pokušaje da se muslimanskim manjinama nametnu isti reformski i politički programi kao i većinskim muslimanskim narodima. To je, tvrdi autor, ravno potpisivanju smrtno presude velikom dijelu muslimana.

Druga primjedba se odnosi na pogrešan odgovor mnogih islamista na pitanje prioriteta između društvenog i političkog djelovanja. Mnogi prednost daju vlasti dok autor tvrdi da je najopasnija stvar za islamiste da budu omiljeni u narodu dok su u opoziciji a da postanu omraženi kada dođu na vlast. Treća opaska tiče se civilnog društva koje islamski aktivisti neopravdano zapostavljaju ili mu nameću nepotrebne podjele. Četvrta primjedba odnosi se na upotrebu sile u sukobu sa sekularnom državom koja nigdje nije donijela dobra muslimanima. U tom smislu on ističe pozitivan primjer Refah partije i njenih nasljednica koje sebi nisu dozvolile da budu uvučene u spiralu nasilja u kojoj su najveći gubitnici upravo muslimani.

Konačno, Gannuši kritizira one koji još imaju rezerve spram demokratije ukazujući da, iako demokratija nije savršena, islamski

aktivisti još nemaju pozitivnog iskustva sa boljom alternativom. Na istom fonu je i tekst Fethija Osmana koji nastoji pronaći temelje za demokratiju u islamu u klasičnom islamskom pojmu *šure*.

U svoja dva teksta o političkom angažmanu muslimana na Zapadu i tzv. «kraju historije» Murad Hofman je poslovično informativan i bridak. Na jednom mjestu on gotovo proročanski zaključuje da ne trebamo imati nikakvih iluzija da su zapadne predrasude prema islamu takve da diskriminacija, strah i kompleks superiornosti mogu svakog dana prerasti u anti-muslimansko nasilje. Događaji nakon 11. septembra 2001. su, nažalost potvrdili koliko je bio upravo. Stoga, zaključuje Hofman, muslimani sebi ne smiju dopustiti da budu uvučeni u stranačku politiku jer ona je za jake, a oni to sigurno nisu.

Uloga nafte i Izraela u američkom angažmanu u muslimanskom svijetu, bilo to u Palestini, Afganistanu, Centralnoj Aziji ili Iraku dobro je poznata. Ono što izdvaja tekstove Umberine Syeda i Kerima Kamila na tu temu jesu detalji koji teorije o primatu nafte i izraelske sigurnosti u bliskoistočnim geostrateškim igrama čine mnogo uvjerljivijim.

Ova zbirka o savremenom islamu nije mogla proći bez priloga sada već dobro nam poznatog Johna L. Esposito čija ekspertiza i elokvencija nisu ni ovaj put izdali njegove čitaocima. Ono što ujedinjuje sve ove tekstove u jednu cjelinu jeste uvodni tekst priređivača o islamu kao globalnom izazovu. Nažalost umjesto da bude izazov i nada razduhovljenom Zapadu, konstatira autor, islam se danas sve više, što zbog postupaka samih muslimana što zbog nemilosrdne propagande mnogih svjetskih medija, doživljava kao izazov u smislu prijetnje miru i napretku. Tekstovi u ovoj zbirci dijelom objašnjavaju kako je do toga došlo a dijelom ukazuju na put ka izlazu iz tog mračnog ćorsokaka. Kao i svaki drugi napor na širenju poruke mira, dijaloga i suživota, i ova knjiga zaslužuje našu pažnju i pažljivo čitanje.

Ahmet ALIBAŠIĆ

U SUSRET POSLANIKU

Malik ibn Enes, Muvetta: rivajet Muhammeda ibnu 'l-Hasena eš-Šejbanija, I dio, prijevod i komentar Hamid Indžić, Travnik: Elči Ibrahim-pašina medresa, 2004, 394 str.

Vjerovanje u odabranost prve generacije muslimana, ashaba, drugova posljednjeg Božijeg poslanika jedan je od članaka islamske doktrine. Najveća prednost njihova nad ostalim generacijama muslimana jeste to što su bili prijatelji, drugovi, sagovornici, saborci, komšije, rodbina i tazbina Božijeg miljenika Muhammeda, a.s.; što su s njim govorili, šetali, klanjali, bitke vojevali i Kur'an s njegovih usana slušali. Šta je to značilo toj generaciji vjernika najbolje govori reakcija hazreti Omera na vijest o njegovoj smrti. Za razliku od ashaba sve kasnije generacije muslimana Poslanika vole 'na neviđeno'. Čežnja je, međutim, svakog vjernika da dokuči dio atmosfere koja je vladala u Poslanikovom gradu onih sudbonosnih godina kada je njenim pijeskom hodio najodbaraniji Božiji rob.

U pokušaju rekonstrukcije tog ambijenta jedna obimom nevelika knjiga pomaže nam više nego mnoge druge: *Muvetta'* imama Malik ibn Enesa. Istina, *Muvetta'* nije historijsko djelo već zbirka hadisa i izjava prvih muslimana sa pravnim implikacijama. Ali ona jeste jedno od najstarijih ostvarenja islamske literature jer je njeno pisanje počelo oko 148. godine po Hidžri, dakle, svega nekih 138 godina nakon smrti Poslanika i to u Poslanikovom gradu u kome je njegova tradicija bila ne samo usmeno već i praktično prenošena s generacije na generaciju. Nju je napisao čovjek koji je rođen svega osamdesetak godina nakon Poslanika; čovjek koji će vremenom postati oličenje integriteta znanstvenika u susretu sa moći i silom vladara, čovjek koji je živio na prijelazu iz ranog perioda razvoja islamskog prava u period sistemiziranih škola prava; čovjek koji je ostao paradigma stručnosti i pobožnosti tako da i danas u arapskom jeziku postoji poslovice 'Nema niko prava davati fetve